

Dainius Junevičius

„XIX amžiaus VI–IX dešimtmečio (šlapiojo kolodijaus laikotarpio) Lietuvos fotografija ir ją determinuojantys socialiniai faktoriai“

Mokslinė vadovė – dr. Jolita Mulevičiūtė, Lietuvos kultūros tyrimų institutas, humanitariniai mokslai, menotyra (H 003)

Disertacija ginama Vilniaus dailės akademijos, Lietuvos kultūros tyrimų instituto ir Lietuvos teatro ir muzikos akademijos jungtinėje Menotyros mokslo krypties taryboje:

PIRMININKAS –

prof., dr. Helmutas Šabasevičius, Lietuvos kultūros tyrimų institutas, humanitariniai mokslai, menotyra (H 003)

NARIAI:

dr. Vaida Almonaitytė-Navickienė, Vilniaus dailės akademija, humanitariniai mokslai, menotyra (H 003)

dr. Margarita Matulytė, Lietuvos kultūros tyrimų institutas, humanitariniai mokslai, istorija (H 005)

dr. Jolanta Širkaitė, Lietuvos kultūros tyrimų institutas, humanitariniai mokslai, menotyra (H 003)

dr. Ewa Manikowska, Lenkijos MA Meno institutas, humanitariniai mokslai, menotyra (H 003)

Disertacija ginama viešame Vilniaus dailės akademijos, Lietuvos kultūros tyrimų instituto ir Lietuvos teatro ir muzikos akademijos jungtinės Menotyros mokslo krypties tarybos posėdyje 2023 m. spalio 20 d. 13 val. Lietuvos kultūros tyrimų instituto salėje, Saltoniškių g. 58-216, Vilnius.

ANOTACIJA

Disertacijoje tirtas po dagerotipijos sekęs fotografijos istorijos etapas, kuomet nuotraukos buvo daromos šlapiojo kolodijaus metodu. Nuotraukas jau buvo galima dauginti nuotraukas nedideliu tiražu, tačiau dėl brangumo jos buvo prieinamos vis dar ribotam vartotojų ratui. Tai riboja fotografų komercinį pajėgumą, lėmė nuotraukų plitimo, pritaikymo ir naudojimo galimybes, sąlygojo ikonografinį vaizdų diapazoną.

Pagrindinis tyrimo objektas yra visos šlapiojo kolodijaus būdu Lietuvoje padarytos nuotraukos bei jų kūrėjai ir fotografų darbą sąlygoję socialiniai faktoriai.

Tyrimą galima laikyti socialine fotografijos istorija. Fotografija tirta kaip atviras, kompleksinis kontekstinis reiškinys, apimantis technologinius ir socialinius aspektus. Tyrimui naudoti lyginamosios analizės ir ikonografiniai metodai, plačiai taikyta empirinė ir faktografinė prieiga. Atliekant darbą panaudoti anksčiau Lietuvoje netyrinėti užsienio šalių (Lenkijos, Baltarusijos, Rusijos, Prancūzijos) fondai. Tai leido identifikuoti ir pirmą kartą paskelbti fotografijos ir etnografijos istorijai svarbią unikalią ikonografinę medžiagą, į mokslinių žinių lauką įtraukti naujus rašytinius šaltinius ir vaizdinius dokumentus.

Trijose disertacijos dalyse nagrinėjama šlapiojo kolodijaus laikotarpio fotografinių portretinių studijų veikla, fotografijos plėtrą lėmę faktoriai, kylantys iš fotografijos ir valdžios santykio (teisinis fotografų veiklos reguliavimas, fotografijos panaudojimas imperinei ideologijai Lietuvoje skleisti, valstybiniai užsakymai) ir fotografijos atsako visuomenės poreikiams (fotografija ir krašto pažinimas, Vilniaus fotografijų albumai, fotografijos taikymas ūkio ir technikos pažangos dokumentavimui)

Pirmą kartą parengtas išsamus šlapiojo kolodijaus laikotarpiu fotografijos srityje veikusių asmenų sąvadas.

The title of the dissertation:

Lithuanian Photography in the 1850s–1880s (The Wet Collodion Period) and Its Social

Determinants

Annotation

The dissertation analyses the wet collodion stage in the history of photography, which followed the daguerreotype era. During this phase, photographs could be reproduced in small quantities, though their high cost limited their accessibility to a select group of users. This constraint had implications for photographers' commercial viability, as well as the potential dissemination, adaptation, and use of photographs, shaping the iconographic spectrum of images.

The primary focus of this research centres on all photographs captured using the wet collodion method in Lithuania and their creators, as well as the social factors influencing photographers' endeavours.

This study adopts a perspective of social history, treating photography as an open, multifaceted contextual phenomenon encompassing both technological and social dimensions. The methodology incorporates comparative analysis and iconographic approaches, supported by an empirical and factual framework.

Unexplored resources from other countries such as Poland, Belarus, Russia, and France were used in the work. This enabled the identification and publication of unique iconographic materials crucial to the history of photography and ethnography. Additionally, it contributed new written sources and visual documentation to the realm of scholarly knowledge.

The three parts of the dissertation delve into the operations of photographic portrait studios during the wet collodion era, the determinants underpinning photography's evolution within the context of governmental relations (legislative control over photographers, the deployment of photography for propagating imperial ideology in Lithuania, state commissions), and how photography responded to societal needs (photography's role in regional knowledge, creation of Vilnius photo albums, deployment of photography for documenting economic and technological advancement).

The dissertation includes the first comprehensive index of individuals actively engaged in photography during the wet collodion period.